

Belediyelerin Ekonomik Etkinlikleri ve Hizmet Algısına Etkisi

Nihat Kurt¹

Özet

Belediyelerin, bölgelerinin ekonomik gelişmesinde önemli roller üstlenmesi günümüzün en belirgin eğilimlerinden birisi haline gelmiştir. Belediyelerin bu konudaki etkisi, uzun vadede sürdürülebilir fayda sağlayacak politikalar geliştirmelerinden oluşmaktadır. Bu sürecin başarıyla gerçekleştirilmesi ise, katılımcı, kaliteli, dürüst ve şeffaf bir yönetim süreci ve stratejik planlamalarla mümkündür. Belediyelerin yerel düzeydeki örgütlenmeleri bu konuda merkezi örgütlenmelerden daha işlevsel bir yapıda olabilir. Çünkü, belediyelerin yerine getirmiş olduğu işlev, hizmet sunumundaki etkinliğinden, ekonomik faaliyetlerine, gerçekleştirdiği projelere ve bunların yönetim sürecindeki etkinliğine kadar, bölgenin ekonomik gelişimine etki eden birçok unsuru içerir. Ek kaynak temin edici ekonomik girişim ve yatırım desteklerinin yanı sıra mevcut kaynakların etkin kullanılması ve doğrudan vatandaşların ihtiyaçlarına odaklı hizmet yaklaşımları ekonomik süreçte belirleyici olmaktadır. Güçlü ekonomik etkinlik gösteren belediyelerde hizmet algısının da üst düzeyde olduğu görülmektedir.

1. Giriş:

Belediyeler, kentlerin ve beldelerin ekonomik gelişimine katkıda bulunarak, yerel ekonomik faaliyetleri desteklemek, istihdamı artırmak ve sürdürülebilir bir kalkınma sağlamak amacıyla çeşitli politikalar ve programlar yürütürler. Gerçekleştirdikleri ekonomik etkinliklerle öncelikle hizmet sundukları alanlara dolayısıyla yerel kalkınmaya önemli katkılar sağlarlar. Bu konuda belediyelerce yapılacak çalışmalar mevcut kaynakların verimli ve etkin bir şekilde kullanılmasını, maliyet-etkin hizmet sunumu, yerel ekonomik potansiyellerin harekete geçirilmesi ile alternatif gelir kaynaklarını temini ve sürdürülebilir finansal yönetim uygulamalarını içerir.

1 (Dr. Öğr. Üyesi.), Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Hendek Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Email: nkurt@subu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3890-5895

Yerel yönetim anlayışına uygun olarak hizmetlerin yerinden karşılanması açısından önem taşıyan belediyelerin, tüm dünyada ve Türkiye’de yerel ekonomilerin gelişimi sürecindeki rollerinin giderek arttığı görülmektedir. Yerel hizmetlerin; zamanında ve ihtiyaca uygun olarak yerine getirilmesinde öne çıkan yerel yönetim birimleri olan belediyeler, buldukları yerin sorunlarını ve ihtiyaçlarını diğer merkezi birimlere göre daha doğru değerlendirecek ve etkili çözümler üretecek konuma sahiptir. Diğer bir deyişle, kamusal ekonominin üretim birimleri arasında yer alan belediyelerin, hizmetin faydasının yerel ile sınırlı olması halinde, bu alanda ihtiyaç, beklenti ve tercihlerin yansıtılabilme imkanındaki kolaylık bakımından, hizmete en yakın yönetim birimince sunulması, hizmette etkinliği sağlayacaktır.

Belediyeler mevzuatla kendilerine verilen görevleri yerine getirirken yerel halka hizmet sunmanın yanı sıra aynı zamanda kaynak sorununa da çözüm olabilecek ekonomik faaliyetlerde bulunurlar. Böylece belediye hizmetleri için hem ek bir gelir elde edilmekte hem de piyasada rekabet ortamı sağlanarak kamusal yarar gerçekleştirilmektedir. Yerel halkın günlük yaşamını etkileyen bu hizmetler diğer ekonomik etkinlikler ile birlikte hizmet algısını şekillendirebilir. Bu çalışma, belediyelerin ekonomik etkinliklerinin vatandaşların hizmet algısını nasıl etkilediğini ve bu etkileşimin niteliğini anlamayı amaçlamıştır. Ayrıca gerçekleştirilen etkinliklerin yerel kalkınmayı ve yerel halkın belediyelerle olan ilişkisini nasıl etkilediği ve belediyelerin hizmet sunumuna nasıl yansıdığı ilgili literatürden yararlanılarak incelenecektir.

2. Belediyelerin Ekonomik Etkinlikleri

Türkiye’deki belediyeler, vergi toplama, gelir elde etme ve yerel ekonomiyi canlandırma gibi ekonomik etkinlikler yoluyla kaynaklarını artırabilirler. Bu tür faaliyetler, istihdam oluşturma, yerel işletmelerin gelişimini destekleme ve bölgenin cazibesini artırma gibi olumlu sonuçlar doğurabilir.

Belediyeler, kentlerde üretim yatırımlarının ihtiyaç duyduğu alt ve üst yapı faktörlerini sağlayarak piyasada etkinliği ve yerel cazibeyi arttıran unsurları bir araya getirmekte, yatırımcılara alternatifler sunacak şekilde hizmetler vermektedir. Bu kapsamda, üretimin süreçlerinde, istihdam ve ekonomik gelişmenin sağlanması bağlamında yerel halkın refah standartlarını arttırmaya çalışmaktadır. Belediyeler karar alma süreçlerinde potansiyel, imkân ve fırsatları iyi bir biçimde değerlendirerek, yerel halkın yaşam koşullarını genişletici yönde farklı alternatifler arasından en etkili seçimleri yapmalı, verimsizliğe, ekonomik kayıplara ve israfa neden olmadan yerel kalkınmayı artırıcı etkinlikteki kararları zamanında uygulamalıdır (Gürler Hazman, 2011: 55) Belediyelerin gerçekleştirecekleri hizmetler için yerelin

ihtiyaçlarını doğru tespit edilebilmesi ve öncelikli harcama kalemlerini belirleyebilmesi için mali yönden özerk olmaları gerekmektedir. Mali özerklik en geniş ifadeyle merkeze bağlılığın ortadan kaldırılması yani yetki, görev ve mali kaynakların merkezi idareden yerel yönetim seviyesine transferini tarif etmektedir (Akai ve Sakata, 2002: 95) Hizmette yerellik ilkesine göre belediyelerin halka en yakın birim olmaları, yerel kamu hizmetlerine ihtiyacı tespit etmede ve hizmet sunumunda onları merkezi yönetime göre çok daha avantajlı ve etkin kılmaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2009: 264) Belediyelerin ekonomik etkinlikleri arasında aşağıdakiler yer alabilir:

2.1. Yerel vergilerin tahsili ve harcanması: Belediyeler, vergi toplayarak yerel hizmetlerin finansmanını sağlarlar. Bu vergiler içinde emlak, çevre, ilan ve reklam vergisi gibi çeşitli vergiler bulunur. Yerel vergilerin tahsili ve harcanması, ilgili belediyeler ve yerel yönetimler tarafından yürütülür. Belediyeler, vergi tahsilatı ve gelirlerin harcanması konusunda görevlidir. Vergi gelirleri, yerel hizmetlerin finansmanında kullanılır ve belediyelerin sorumluluk alanına giren konularda harcanır. Bu alanlar arasında şehir planlaması, altyapı projeleri, yol bakımı, çevre temizliği, park ve bahçe düzenlemeleri gibi hizmetler yer alır.

2.2. İmar hizmetleri: Belediyeler, imar hizmetleri kapsamında, kentsel planlama, yapı ruhsatı, imar uygulama projeleri, kentsel dönüşüm, arazi ve arsa düzenlemeleri, plan tadilatları gibi pek çok görevi üstlenerek kentsel alanların gelişimine katkıda bulunurlar. Bu hizmetler arasında arazi kullanım planlaması, altyapı inşaatı ve onarımı, planlama için haritalar ve belgeler hazırlanması gibi görevleri yerine getirirler.

Bu alandaki artan hizmet sorumlulukları nedeniyle belediyeler imar uygulamaları kapsamında öncelikle kamu yararını gözetmek durumdadırlar. İmar planı kapsamında yapılacak değişikliklerin bireysel çıkarlar yerine kenti ve yöreyi geliştirici nitelikte olması önem taşımaktadır (Keleş, 2008:14). Belediyelerin imar hizmetleri bağlamında yürütmekte olduğu konular genel olarak şu şekildedir:

a. Kentsel Planlama: Belediyeler, kentlerin fiziksel ve mekânsal gelişimini sağlamak için kentsel planlama çalışmalarını yürütürler. Bu çalışmalar, genel ve detaylı imar planlarının hazırlanması, revizyonu ve uygulanması gibi süreçleri içerir. Kentsel planlar, arazi kullanımı, yapılaşma, ulaşım ağı, yeşil alanlar ve altyapı gibi unsurları düzenler.

b. Yapı Ruhsatı: İmar hizmetlerinin önemli bir parçası olan yapı ruhsatı süreci, belediyelerin kontrolü altındadır. Yapı ruhsatı, yeni yapıların inşası, mevcut binaların tadilatı ve genişletilmesi gibi işlemler için gerekli olan resmi

izindir. Belediyeler, yapı ruhsatı başvurularını alır, inceleyerek uygunluğunu değerlendirir ve onaylar.

c. İmar Uygulama Projeleri: Belediyeler, imar planlarına uygun olarak yapılan inşaat projelerinin uygulama sürecini denetlerler. İmar uygulama projeleri, mimari projelerin teknik detaylarını içerir ve yapıların inşa edilmesi aşamasında takip edilir. Belediyeler, yapıların uygun şekilde inşa edilmesini ve imar planına uygunluğunu sağlamak için denetim görevini üstlenirler.

ç. İmar İhtilafları: Belediyeler, imarla ilgili ihtilafların çözümünde arabuluculuk rolü üstlenirler. İmar planlarının uygulanması sırasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar veya itirazlar, belediyeler tarafından değerlendirilir ve uzlaşma sağlamak için çözüm yolları aranır.

d. Denetim ve Ceza İşlemleri: Belediyeler, imarla ilgili yapıların denetimini gerçekleştirir ve mevzuata uygun olmayan durumlarla ilgili cezai işlemleri uygular. İmar planlarına aykırı yapılar, ruhsatsız inşaatlar veya ihlaller tespit edildiğinde, belediyeler gerekli yaptırımları uygulayarak düzeni sağlamaya çalışırlar.

2.3. Yol, köprü, park, bahçe ve diğer hizmetlerin sağlanması: Belediyeler, yerel halkın günlük yaşamlarını kolaylaştıran hizmetleri sağlarlar. Bu hizmetler arasında yol bakımı, köprü, park ve bahçelerin inşası veya bakımı, otopark, çocuk parkları gibi hizmetler yer alır. Belediyeler, bu hizmetleri yerel topluluğun ihtiyaçlarına göre planlama, tasarlama, inşa ve bakımını gerçekleştirirler.

Ulaşım alt yapısına yönelik düzenleme, onarım ve bakım hizmetleri belediyelerin temel görevleri arasındadır. Bunun yanı sıra, trafik düzenlemeleri, trafik levhalarının kurulması ve trafik akışının kontrolü gibi konular da belediyelerin sorumlulukları arasındadır. Kentin yaşam kalitesini yükseltmek için, yeşil alanların oluşturulması, parkların yapılması ve düzenlenmesi, çocuk oyun alanlarının kurulması, spor alanlarının düzenlenmesi ve bakımı gibi görevleri üstlenirler. Bu alanlar, halkın dinlenme, rekreasyon, sosyal etkileşim ve doğayla temas gibi ihtiyaçlarını karşılar. Ayrıca, su ve atık yönetimi, aydınlatma sistemleri, kamu binalarının bakımı, temizlik hizmetleri, toplu taşıma gibi pek çok alanda hizmet sunmaktadır. Bütün bu hizmetlerin sağlanması için belediyeler genellikle bütçelerinde ayrılan kaynakları kullanır ve bu kaynakları yerel önceliklere göre yönetir.

2.4. Çevre koruma: Belediyeler, doğal kaynakların korunmasına yönelik hizmetler sağlarlar, örneğin, atık yönetimi, çöp toplama ve geri dönüşüm hizmetleri. Belediyelerin doğrudan sorumluluğunda olan çevresel sorunların, önlenmesi ve çevrenin insan sağlığına uygun olarak korunması başta kent

halkını ve belediyeleri doğrudan ilgilendirir. Belediyeler, çevrenin korunması ve yönetimine dair altyapı ve hizmetleri yürütmektedirler. Belediyelerin çevreyi koruma konusundaki temel görev ve yetkileri bir anlamda yönetsel kolluk hizmeti niteliği görmektedir (Çetin, 2012: 67). Belediyeler, çevre koruma alanında sahip olduğu önemli rol kapsamında, yerel düzeyde çevre politikalarının hazırlanması, uygulanması ve denetimi konularında yetkilendirilmiştir. İşte Türkiye'deki belediyelerin çevre koruma konusunda görevleri, yetkileri ve yaptıkları hizmetlerden bazıları şunlardır:

a. Atık Yönetimi: Belediyeler, atık yönetimi konusunda önemli bir role sahiptir. Evsel atıkların toplanması, nakli, geri dönüşümünün sağlanması ve ortadan kaldırılması gibi faaliyetler belediyeler tarafından yürütülür. Bu kapsamda belediyeler, çöp konteynerleri, atık toplama araçları ve geri dönüşüm tesisleri gibi altyapıları sağlar.

b. Su ve Kanalizasyon Hizmetleri: Belediyeler, içme suyu temini, kanalizasyon altyapısı, yağmur suyu drenajı gibi su ve kanalizasyon hizmetlerini sağlar. Temiz su kaynaklarının korunması, su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı ve atık su arıtma tesislerinin işletilmesi gibi görevleri yerine getirirler.

c. Çevre Planlaması: Belediyeler, kentlerin çevresel açıdan sürdürülebilir bir şekilde planlanması ve düzenlenmesi konusunda görevlidir. Bu kapsamda, yeşil alanların korunması, doğal ve tarihi sit alanlarının yönetimi, çevre dostu altyapıların oluşturulması gibi çalışmalar yapılır.

ç. Çevre Eğitimi ve Bilinçlendirme: Belediyeler, halkı çevre konusunda bilinçlendirmek ve çevre koruma konusunda farkındalık oluşturmak için çeşitli eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri düzenler. Seminerler, paneller, kampanyalar, etkinlikler gibi çeşitli yöntemlerle halkın çevre konularında bilgi sahibi olmasını sağlar.

d. Yeşil Enerji ve Enerji Verimliliği: Belediyeler, yenilenebilir enerji veya yeşil enerji olarak adlandırılan kaynakların kullanımı konusunda teşvik edicidir ve enerji verimliliği projelerini destekler. Güneş enerjisi panelleri, rüzgâr enerjisi tesisleri gibi projelerin hayata geçirilmesine yardımcı olur.

e. Doğal Alanların Korunması: Belediyeler, doğal alanların korunması ve yönetimi konusunda çalışmalar yapar. Milli parklar, doğal parklar ve sit alanları gibi alanların korunmasını ve ziyaretçilere açılmasını sağlar.

f. Hava Kirliliği Kontrolü: Belediyeler, hava kirliliği kontrolü konusunda da görevlidir. Hava kalitesinin izlenmesi, emisyon kontrolü, hava kirliliğine neden olan kaynakların denetlenmesi gibi faaliyetleri yerine getirirler.

2.5. Sürdürülebilir Ulaşım: Belediyelerin yol ağı ve toplu taşıma projeleri, yerel işletmelerin ve çalışanların hareketliliğini kolaylaştırarak, üretim ve ticaret faaliyetlerini artırabilir Belediyeler, sürdürülebilir ulaşım sistemlerini teşvik eder. Bisiklet ve yaya yolları, toplu taşıma projeleri gibi çevre dostu ulaşım alternatiflerini geliştirir ve yaygınlaştırır.

Sürdürülebilir ulaşım kapsamında, çevreye yenileme kapasitesini aşacak ölçüde zarar vermeyen, ekonomik yönden tutarlı, sosyal olarak hakkaniyetli ve siyasi açıdan hesap verme sorumluluğuna sahip olması gereklidir. Ayrıca, yeni yatırımlara girişmeden önce mevcut ulaşım altyapısının kapasitesinin etkin olarak kullanımı sağlanmalıdır. Sürdürülebilir ulaşımın gerçekleştirilmesinde, talep yönetimi ve işletme iyileştirmeleri/yönetimi araçlarından yararlanılmaktadır (Çelik, 2009:705). Kentlerde sürdürülebilir bir ulaşım ve kentsel alanların kullanım sistemi, bir taraftan kentin bütün yerleşiklerine ihtiyaç duydukları mal ve hizmetlerin etkin bir şekilde ulaştırılmasını sağlarken, diğer taraftan da mevcut ve sonraki nesillerin çevre, kültürel miras ve ekosistemlerini koruyarak refah düzeyine sahip olma imkanlarını güvencede tutmayı hedefler (Özalp ve Öcalır 2008). Bu görevler ve hizmetler, belediyelerin çevre koruma konusunda genel olarak yerine getirdiği faaliyetlerin bir kısmını temsil etmektedir. Ancak belediyelerin yetki ve sorumlulukları, yerel düzeydeki ihtiyaçlara, kaynaklara ve yasal düzenlemelere bağlı olarak değişebilir.

2.6. Sosyal hizmetler: Belediyeler, yerel halkın sosyal refahını destekleyen hizmetler sağlarlar. Bu hizmetler arasında kültürel ve spor etkinlikleri, özellikle yaşlı, engelli ve diğer dezavantajlı gruplar için sosyal aktiviteler, rehabilitasyon hizmetleri gibi hizmetler yer alabilir.

Belediyelerin gerçekleştirmiş oldukları, sosyal yardım programları, konut projeleri, çocuk ve gençlik merkezleri gibi sosyal hizmetleri destekleyen yatırımlar, sosyal kalkınmayı teşvik eder, dezavantajlı grupların yaşam standartlarını yükseltir ve toplumsal adaleti sağlar. Bu yatırımlar, ekonomik büyümeyi destekler, iş imkanlarının artmasını sağlar, altyapıyı güçlendirir, eğitim ve sağlık hizmetlerini iyileştirir, turizm potansiyelini değerlendirir ve sosyal kalkınmayı teşvik eder. Böylece, belediyelerin yatırımları, Ülke'nin farklı bölgelerindeki ekonomik ve sosyal dengesizlikleri azaltır ve daha sürdürülebilir bir kalkınma sağlar.

Sosyal devlet ilkesinin bir gereği olarak, sosyal politikaların halka sunulma görev ve sorumluluğunda belediyelerin yer bulduğu, sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerinin yerel halka sağlanması anlayışı sosyal belediyeçilik olarak kabul görmektedir (Öztürk ve Gül, 2012:41).

Türkiye’de belediyeler, yerel yönetim birimleri olarak, birçok sosyal hizmeti yürütmekle sorumludurlar. Belediyelerin sosyal hizmetler konusundaki görev, yetki ve yaptıkları hizmetler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

a. Sosyal Yardımlar: Belediyeler, dar gelirli ailelere, yaşlılara, engellilere, yetimlere ve diğer ihtiyaç sahiplerine maddi destek sağlamak amacıyla sosyal yardım programları yürütmektedir. Bu yardımlar, nakdi yardımlar, gıda yardımları, giyim yardımları, eğitim ve sağlık yardımları gibi farklı şekillerde gerçekleştirilebilir.

b. Huzurevi ve Yaşlı Bakım Hizmetleri: Belediyeler, yaşlı ve bakıma muhtaç kişilere huzurevi hizmetleri sağlamaktadır. Huzurevleri, konaklama, yemek, sağlık hizmetleri, sosyal etkinlikler ve psikososyal destek gibi ihtiyaçları karşılamak amacıyla kurulmuştur. Ayrıca, evde yaşlı bakım hizmetleri de sunulabilir.

c. Engelli Hizmetleri: Belediyeler, engellilere yönelik hizmetleri koordine etmektedir. Bu hizmetler arasında engelli bireylerin eğitimi, istihdamı, rehabilitasyonu, engellilere uygun ulaşım imkanları sağlanması ve engelli erişilebilirliği gibi konular yer alır.

ç. Çocuk Hizmetleri: Belediyeler, çocukların sağlıklı bir ortamda büyümesini ve gelişmesini desteklemek amacıyla çeşitli hizmetler sunar. Bu hizmetler arasında çocuk kreşleri, çocuk bakım evleri, çocuk oyun alanları, çocuk sağlığı ve eğitimi gibi alanlarda çalışmalar yer alır.

d. Aile Danışmanlığı ve Destek Hizmetleri: Belediyeler, ailelere danışmanlık ve destek hizmetleri sunar. Evlilik öncesi danışmanlık, çift terapisi, aile içi iletişim eğitimleri, çocuk yetiştirme konularında rehberlik gibi hizmetler ailelere yönelik olarak verilebilir.

e. Evsizlerin Barınması: Belediyeler, evsiz bireylere barınma imkânı sağlamak için çalışmalar yapar. Gecekondu bölgelerindeki barınaklar, gecekondu dönüşüm projeleri, sokakta yaşayanlara sığınaklar ve rehabilitasyon merkezleri bu hizmetlerin bir parçasıdır.

f. Kültürel ve Sosyal Etkinlikler: Belediyeler, kültürel ve sosyal etkinlikler düzenleyerek toplumun sosyal yaşamına katkıda bulunur. Konserler, festivaller, sergiler, tiyatro gösterileri, spor etkinlikleri gibi faaliyetlerle halkın sosyal etkileşimi ve katılımı teşvik edilir.

Belediyeler, yerel eğitim ve kültür altyapısını geliştirmek için yatırımlar yapar. Okul, kütüphane, spor salonu gibi eğitim tesislerinin inşası ve iyileştirilmesi için belediyelerin yaptığı yatırımlar, yerel halkın eğitim ve

sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırır, insan sermayesinin gelişmesine katkıda bulunur ve işgücü verimliliğini artırır.

Kültürel ve sosyal hizmetler yerine getirilirken toplumun değişik kesimleri arasındaki farklılıklar gözetilerek, özellikle büyük kentlerdeki eğitilmiş kesim ile eğitim düzeyi düşük kesimin yoğunlaştığı alanlarda bu alandaki ihtiyaçlarının farklı olabileceği değerlendirilerek bu yönde çalışılmalıdır. Bu bağlamda özellikle büyük kentlerin çeşitli sosyal yapılar içermesi nedeniyle Kültür Politikalarında çok seslilik ve çoğulculuk temel alınmalıdır. Kültürel politikalarda esas olan tüm toplumsal kesimlerin temsiline olanak verecek bir alan bulunmasıdır (Yaşamış, 1996: 284). Büyük kentlerde kültürel hizmetlere olan talep hem nüfusun fazla olması hem de kentsel yaşamın dinamizmi yüksek düzeydedir. Bu nedenle özellikle kültürel etkinliklerin büyük kentlerde birer kamu hizmeti biçiminde belediye yönetimleri sorumluluğunda yerine getirilmesi ve koordine edilmesi doğaldır. (Kavruk; 2002, 263).

2.7. Kentsel Dönüşüm Projeleri: Türkiye’de kentlerin yeniden üretilip yenilenmesinde öncelikle yetkili yönetim birimleri, belediyelerdir. İlgili mevzuatlarından aldıkları yetkiyle kentlerin her mekânında ve gerekli gördükleri büyüklükte dönüşüm gerçekleştirme imkânına sahiptirler. Bu kapsamda konut, sanayi, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatıya yönelik alanlar oluşturmak, kentin eskiyip harap olan kesimlerini yeniden inşa etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu koruyup restore etmek veya deprem riskine hazırlık amaçlarıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri hayata geçirebilmektedirler (Yılmaz, 2019: 307). Bu projeler, kentsel alanların iyileştirilmesi, çevresel koşulların düzeltilmesi ve yaşam kalitesinin artırılması için yapılan önemli yatırımlardır. Ekonomik ve sosyal açıdan dezavantajlı bölgelerin kalkınmasını sağlar ve daha modern ve sürdürülebilir bir yaşam alanı oluşturur. Belediyelerin kentsel dönüşümdeki rolü, kentlerin sürdürülebilir, yaşanabilir ve kapsayıcı bir şekilde gelişmesini sağlamak için önemlidir. Belediyeler, planlama, düzenleme, finansman, katılımcı planlama ve uygulama/denetim gibi farklı aşamalarda etkin bir şekilde çalışarak kentsel dönüşüm projelerinin başarısını ve toplumun refahını artırmaya yönelik çalışmalar yürütürler.

Kentlerin gelişimi ve dönüşümü, sürdürülebilir kalkınma, çevresel koruma, sosyal eşitsizliklerin azaltılması gibi bir dizi önemli konuyu içeren karmaşık bir süreçtir. Kentlerin sürdürülebilir ve yaşanabilir olması, belediyelerin aktif rol aldığı kentsel dönüşüm projeleriyle mümkün olmaktadır. Bu projeler, kentsel mekanlarda fiziksel, sosyo ekonomik değişimleri hedefleyen stratejilerdir ve belediyeler bu stratejilerin planlamasını, uygulanmasını ve denetimini üstlenmektedir.

Belediyelerin kentsel dönüşümdeki rolü, şu unsurları içermektedir:

- **Planlama ve Strateji Geliştirme:** Belediyeler, kentsel dönüşümün temelini oluşturan planlama sürecinin başında yer almaktadır. Kentlerin gelişimine ilişkin uzun vadeli vizyonların belirlenmesi, stratejik hedeflerin saptanması ve kentsel dönüşüm projelerinin planlanması belediyelerin sorumluluğundadır. Bu süreçte, belediyeler genellikle kentsel planlama birimleri ve uzman danışmanlarla iş birliği yaparak mekânsal analizler yapar, kentsel dönüşüm alanlarını belirler ve stratejik eylem planları oluşturur.
- **Yasal ve Yönetimsel Düzenlemeler:** Belediyeler, kentsel dönüşüm sürecinde yasal ve yönetimsel düzenlemeleri gerçekleştirir. Bu düzenlemeler, kentsel dönüşüm projelerinin yürütülmesi için gerekli olan izinleri, ruhsatları ve yönetmelikleri içerir. Belediyeler aynı zamanda kentsel dönüşüm sürecinde mevzuatın uyumlaştırılması, yeni yasal çerçevelerin oluşturulması ve yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi gibi konularda da rol oynar.
- **Mali Kaynakların Sağlanması:** Kentsel dönüşüm projelerinin finansmanı genellikle büyük bir zorluktur ve belediyelerin mali kaynakları bu projelerin başarısını etkileyen önemli bir faktördür. Belediyeler, kentsel dönüşüm projeleri için kamu kaynaklarını sağlamak, hibe ve teşvik programlarına başvurmak, özel sektör yatırımlarını çekmek ve diğer finansal mekanizmaları kullanmak gibi farklı yöntemlerle mali kaynaklar yaratır. Ayrıca belediyeler, kentsel dönüşüm projelerinin ekonomik sürdürülebilirliğini sağlamak için risk analizi, maliyet tahminleri ve gelir modellemeleri gibi çalışmaları yürütür.
- **Katılımcı Planlama ve Toplumsal Kabul:** Kentsel dönüşüm projelerinin başarılı olabilmesi için katılımcı planlama ve toplumsal kabul gerekli unsurlar arasında yer alır. Belediyeler, kentsel dönüşüm projelerinin tasarımında, uygulanmasında ve değerlendirilmesinde yerel halkın ve ilgili paydaşların katılımını teşvik eder. Bu çerçevede, belediyeler toplumla diyalog kurar, kamuoyu toplantıları düzenler, yerel sivil toplum örgütleri ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yapar. Ayrıca belediyeler, kentsel dönüşüm projelerinin sosyal etkilerini minimize etmek ve toplumsal adaleti sağlamak için sosyal konut politikaları, yerel ekonomik kalkınma stratejileri ve istihdam projeleri gibi önlemleri alır.
- **Uygulama ve Denetim:** Belediyeler, kentsel dönüşüm projelerinin etkinlikle hayata geçirilmesini sağlar ve sürecin ilerleyişini denetler.

Uygulama aşamasında, belediyeler genellikle proje yönetimi, müteahhitlik hizmetleri, teknik denetim ve işçi sağlığı gibi görevleri yerine getirir. Ayrıca belediyeler, kentsel dönüşüm projelerinin yasal, çevresel ve kalite standartlarına uygun olarak gerçekleştirildiğini denetler.

2.8. Tarımsal Destekler:

Kentsel alanlardaki nüfus yoğunlaşmasının ortaya çıkardığı talep karşısında kentsel mekanların kıt bir kaynağa dönüşmesi ve bunun çözümü için gerçekleştirilen sosyo-ekonomik ve mekânsal politikaların bir neticesi olarak tarıma elverişli araziler gittikçe küçülmektedir. Bu küçülmede, söz konusu tarım arazilerinin imar süreci boyunca kentsel arazilerde gerçekleştirilen değer artışıyla rekabet edememesi etkili olmaktadır. Böylece imarla oluşan rantla birlikte kentsel alanların sınırları içerisinde kalan tarım alanları korunamamaktadır. Sürdürülebilir kentsel gelişmenin önemli bir aracı niteliğinde olan kentsel tarım faaliyetlerinin; gıda fiyatlarındaki artış, gıdaya ulaşma ve gıda güvenliği kapsamında özenle yürütülmesi, kent mekanları arasında kalan tarım alanlarının korunması ve amacı dışında kullanımının engellenmesi konularında yerel yönetimlerin, merkezi yönetimlerin ve özel sektörün iş birliğine gitmeleri gereği ortaya çıkmıştır. Kentsel alanlardaki tarım alanlarının karşı karşıya kaldığı olumsuz durumun engellenmesine yönelik, yeşil alan/park, hobi bahçeleri, kent çiftlikleri vb. rekreatif amaçlı faaliyetlerin yapılabileceği alanlara dönüştürülmesine yönelik alternatifler geliştirilmektedir. Bu konu, günümüz sürdürülebilir kentsel gelişim politikaları bakımından önemli bir strateji olarak değerlendirilmektedir. Kendi gıda ihtiyacını üretebilen kentlerin desteklenmesi, tarımın kentlerde de yapılabileceğinin ortaya konulması gerektiği kabul edilmektedir (Yenigül, 2016, s. 298).

Belediyeler, tarım sektörüne destek sağlayarak çiftçilerin üretim faaliyetlerini destekleyebilir. Bu destekler üretim maliyetlerinin düşürülmesi, tarım arazilerinin sulanması gibi konularda olabilir.

a. Tarım ürünlerinin pazarlanması: Belediyeler, çiftçilerin ürettiği tarım ürünlerinin pazarlama faaliyetlerini destekleyebilir. Bunun için tarım ürünleri pazarlama merkezleri kurabilirler veya çiftçilere pazarlama konusunda eğitimler verebilirler.

b. Tarım turizminin geliştirilmesi: Belediyeler, turizm faaliyetlerinin bir kolu olan tarım turizmini geliştirerek ekonomiye katkı sağlayabilirler. Bu kapsamda tarım alanlarının ziyaret edilmesine olanak sağlayacak turlar düzenlenebilir veya yerel ürünlerin konuklara tanıtılacağı festivaller düzenlenebilir.

c. Belediyelerce tarımsal ürünlerinin üretimi: Bazı belediyeler kendi ilgili birimlerinin bu konudaki girişimleriyle kentsel arazi sınırları içerisinde tarımsal gıda, çiçek ve fidan üretimi gibi uygulamalarla hem gelir getirme hem de üretilen ürünlerde piyasayı düzenlemek amacıyla tarımsal üretim faaliyetlerinde bulunmaktadır. Kurdukları seralarda veya uygun arazilerde ileri tarım teknikleri kullanarak modern tarım faaliyetleri yürütmektedirler.

ç. Tarımsal İstihdam yaratmak: Tarım sektöründe yapılan yatırımlar, yeni iş imkanları yaratır ve bölge ekonomisine katkı sağlar. Bu nedenlerle belediyelerin tarım ve ekonomik yatırımları, bölge halkının refah düzeyinin artması ve ekonominin gelişmesini destekler.

3. Belediyelerin Yerel Ekonomiye Teşvik Etmede İşlevsel Rolü

Belediyeler, yerel ekonomik faaliyetleri destekleyerek, kentlerin ve beldelerin ekonomik büyümesini sağlama konusunda önemli bir role sahiptirler. Kentlerin ekonomik gelişimi, sürdürülebilirlikleri ve refah düzeyleri belediyelerin etkin bir şekilde yürüttüğü ekonomik faaliyetlere bağlıdır. Bu faaliyetler, kentlerin sosyal, kültürel ve ekonomik yönlerden kalkınmasına katkı sağlar. Yerel ekonomik etkinliklerin desteklenmesiyle, bölgesel dengesizlikleri azaltabilir, yerel iş imkanlarının yaratılmasını teşvik edebilir ve ekonomik refahı artırabilir. Belediyeler, yerel işletmelerin ve girişimcilerin büyümesini teşvik etmek, yeni iş fırsatları yaratmak ve yatırım çekmek için çeşitli politika ve teşvikler sunabilirler.

Belediyelerin, yerel kalkınma açısından istihdam imkanları sağlamak, vergi tabanını genişletip büyütmek, yerel ekonomik faaliyetlerde çeşitliliği gerçekleştirmek amacıyla yeni politikalar üretmek önem vermesi gereken konular olmalıdır (Gürler Hazman, 2011: 19). Nitekim bu amaçla belediyeler yerel ekonomiye dinamizm kazandırmak ve istihdamı desteklemek için çeşitli projeler ve yatırımlar gerçekleştirirler. Bu yatırımlar sayesinde, bölgede daha fazla iş imkânı oluşur, yerel sanayinin gelişmesine katkıda bulunulur ve yerel üretim artar. Bölge halkının gelir düzeyi yükselir, sosyal ve kültürel hayata daha çok katılım sağlanır. Ayrıca, belediye yatırımlarıyla altyapı ve ulaşım ağlarına yapılan yatırımlar, bölgenin cazibe merkezi haline gelmesini de sağlayabilir. Tüm bu etkiler, bölgesel kalkınmayı hızlandırır ve bölge ekonomisi daha güçlü ve sürdürülebilir bir büyüme yoluna girer. Bu nedenle, belediye yatırımlarının yerel kalkınma üzerindeki etkisi oldukça pozitifdir.

Belediyeler kentlerdeki özel girişim yatırımlarına ihtiyaç duydukları kaynak, alt yapı ve hizmetler noktasında destekleyici ve düzenleyici bir işleve sahiptir. Bunun temel nedeni belediyelerin kamuya hizmet etme rolü çerçevesinde sahip olduğu yerel halkın ekonomik gelişimini ve

refahını arttırma sorumluluğundan ileri gelmektedir. Kentlerde organize sanayi bölgeleri dışındaki alanlarda yatırım amacıyla ihtiyaç duyacak olan Sanayiciler için üretim tesislerini kuracakları yerlerin belirlenmesinde ve yine yol, su, enerji gibi temel üretim ihtiyaçlarının temin edilmesinde Belediyeler öne çıkmaktadır. Böylece belediyeler kentlerde yerel kalkınma ve girişimcilik konusunda bir nevi danışma organı olarak görev yapmaktadır. Kentlerin gelişimi bağlamında yerel ekonomik kalkınma değerlendirildiğinde, bu konuda merkezi idarenin gerekli etkinliği sağlayamadığı gerçeği ile belediyelerin önemi daha da artmaktadır (Efşan ve Yılmaz, 2021: 100).

Yerel ekonomik kalkınma, mevcut kaynakların kullanılması, yerelde istihdam imkanlarının genişletilmesi, ekonomiye dinamizm kazandırılması ve rekabet gücünün yükseltilmesi için belediyeler başta olmak üzere, diğer toplumsal gruplar ve özel sektör gibi farklı aktörlerin yer aldığı bir süreç olarak tarif edilmektedir (Eceral-Özelçi ve Özmen Altınkaya, 2009, s. 46-74). Ekonomik kalkınma kentin ekonomik düzeyini geliştirmek ve istihdama katkı için, girişimciyi teşvik ve iş eğitimi gibi etkinlikleri içerir. Ancak kentin gelişimi sadece ekonomik temelli değildir. Bunun yanı sıra sosyal, siyasal, yönetsel ve fiziksel açılardan da gelişimden söz edilebilir (Çarkçı, 2008:148).

Belediye yatırımları, bölgesinin ekonomik, sosyal ve kültürel görünümünü değiştirebilir ve daha sürdürülebilir hale getirebilir. Bu yatırımlar, yeni işletmelerin açılması, turizm faaliyetlerinin artması, altyapının geliştirilmesi, enerji verimliliği çalışmaları, eğitim ve sağlık hizmetlerinin genişletilmesi gibi birçok konuda olumlu etki yaratabilir. Ayrıca, doğru bir şekilde planlandığında, belediye yatırımları bölgenin toplumsal ve kültürel hayatını da iyileştirebilir. Ancak, bu yatırımların verimli olması için, belediyelerin bölgesel özellikleri, ihtiyaçları ve mevcut kaynakları doğru analiz etmesi ve ona göre planlaması gerekmektedir.

Yerel düzeyde ekonomik kalkınma planlamasının, daha geniş noktadan ele alınarak ulusal ihtiyaçları da gözetecek şekilde yapılabilmesi, mevcut planlama yaklaşımlarının daha da ilerisini düşünerek yeni açılımlar içeren yaklaşımlar geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Atılacak adımlarla, yerel ekonomilerde rekabet ve istihdam oluşturma kapasitesinin artırılması, ulusal ekonomiye de güç katacak ve hatta küresel ekonomide rekabet edebilir bir düzeye gelmesini teşvik edecektir (Gül, 2004, s. 201-219). Belediyelerin öncülüğünde gerçekleştirilecek bir yerel kalkınma programından şu temel yaklaşımlar dikkate alınmalıdır: Birincisi kalkınmada insanı odak noktasına oturtmak gerekir. Yalnızca büyümeyi hedef alan yaklaşımlar yanlıştır. İkinci yaklaşım; Belediyenin gerektiğinde pozitif ayrımcılık ilkesini de gözetecek şekilde kurulduğu toplumun farklı kesimlerini de dikkate almasıdır. Üçüncüsü;

Bütünleyici ve çok boyutlu olmalıdır. Ayrıca, belediyelerin yerel kalkınma ile ilgili yerine getirmesi gereken birçok misyonu bulunmaktadır. Bunlar da yerel kaynakların yerel refahı artırmaya yönelik yönetilmesi, toplumun tüm kesimlerinin sürece dahil edilmesi, katılımcı demokratik anlayışın yerel uygulamalarda etkin kullanılması ve kültürel çoğulculuğun yönetsel karar verme süreçlerine yansıtılmasıdır (Göymen, 2004).

Yerel ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi kaynakların doğru bir şekilde kullanılması halinde mümkün olabilecektir (Blakely ve Leigh, 2017: 63). Öte yandan yerel ekonomik kalkınma, kentsel mekân ve yerel kaynakları paylaşan yerel yönetimler, yerel topluluklar ve işletmelerin ekonomik rekabet ortamında iş birliği içerisinde ve koordineli faaliyetlerde bulunabilmelerini, kendi konumlarını ve karşılıklı bağımlılıklarının farkında olarak etkin ve verimli çalışma koşullarını sağlamalarını gerektirmektedir. Bu süreçte, özellikle yerel yönetimler, bölgedeki hizmetlerin dağıtımının planlanıp koordinasyonunda öncü rol üstlenmekte, yerel stratejik kalkınma planları hazırlayarak gerekli altyapı yatırımlarını hayata geçirmektedirler (Gül, 2004, s. 204).

Belediyeler, yerel halkın talep ve ihtiyaçlarını karşılayabildiği yani sunduğu hizmetlerle bir anlamda yerel halkın memnuniyetini arttırabildiği ölçüde varoluş amacını ve esas fonksiyonlarını yerine getirmiş olmaktadır (Duman ve Yüksel, 2008:43). Amaç ve işlevlerin gerçekleştirilebilmesi için halkın belediyeye yönelik algısını belirleyen talep ve ihtiyaçların belirlenmesi gerekmektedir. Yerel halkın memnuniyetine etki eden faktörler; i. Yerel halkın Belediye yöneticilerine rahat ulaşabilmesi, ii. Kente dair konularda kararlara katılım imkânı, iii. Yönetimin yürüttüğü faaliyetlerle ilgili bilgilere ulaşabilme, iv. Şeffaf ve istikrarlı bir yönetim anlayışı v. Güncel teknoloji ve yeniliklere erişim yoluyla yerel yönetim hizmetlerinden yararlanabilmeyi içerir. Bu konularda belediyelerin kendilerini geliştirmeleri yerel halkın belediyelere olan memnuniyet düzeylerini arttıracaktır (Peker, 1996: 16-21). Belediyeler, yerel ekonomik kalkınmanın önemli bir itici gücüdür. İşletmelerin faaliyet gösterdiği, istihdam yarattığı ve yerel ekonomiye katkı sağladığı yerlerde, belediyelerin ekonomik faaliyetleri büyük bir öneme sahiptir. Belediyeler, girişimciliği teşvik ederek, yerel ekonomiyi canlandırmak ve büyütme için çeşitli politikalar ve programlar geliştirebilir. Yerel kaynakların kullanımı, yerel işletmelerin desteklenmesi ve yerel halkın istihdam edilmesi gibi stratejiler, yerel ekonomik kalkınmayı teşvik etmede belediyelerin rolünü vurgular.

Belediyeler, yerel işletmelerin gelişip büyümelerine katkı sağlamak için bölgesel ticaret odaklı yatırımlara sahip olabilirler. Bu konuda yerel

yatırımcıları teşvik etmek için bölgesel yatırım teşvik programları uygulama yetkisine sahiplerdir. Bu programlarla, işletmelerin vergi muafiyetleri, kredi, işletme kiralama imkanları, çalışan eğitimi gibi hizmetlerden yararlanmalarını sağlarlar. Ayrıca, yerel pazarları canlandırmak için küçük çaptaki işletmeler ve girişimciler için düzenli olarak pazar etkinlikleri düzenleyebilirler. Özellikle belirli endüstrilerin yerel tedarik zincirlerine dahil olmalarına yardımcı olacak şekilde işletmeleri bir araya getirirler. Belediyeler, yaşlıların ve dezavantajlı grupların, ekonomiye katkıda bulunabilecekleri destekleri sağlarlar. Belediyelerin, yerel ekonomilere katkıda bulunmak için yerine getirdikleri bu görevler, yerel ekonomik büyümeyi desteklemek ve sürdürülebilir düzeyde ekonomik gelecek sağlamak için önemlidir. Türkiye’de belediyelerin bölgelerindeki ekonomik gelişmeyi teşvik etmek için öne çıkan bazı yatırım alanları şu şekilde sıralanabilir:

a. Altyapı ve Hizmetlerin Sağlanması:

Kentlerin altyapı ihtiyaçlarını karşılamak ve bu alanda yatırımlar yapmak, belediyelerin yerel ekonomik gelişimi sağlama konusundaki temel görevlerindedir. Altyapı yatırımları, bir bölgenin ekonomik olarak büyümesi ve düzenli bir şekilde işlemesi için gereklidir. Belediyeler, su temini, kanalizasyon sistemleri, yol ağları, elektrik ve doğalgaz gibi enerji altyapı hizmetlerini yönetir ve geliştirir. İyi bir altyapı, işletmelerin faaliyet göstermesi, ticaretin gelişmesi ve turizm gibi sektörlerin büyümesi için elverişli bir ortam sağlar. Ayrıca, sağlık hizmetleri, eğitim, kültürel etkinlikler ve rekreasyon gibi kamu hizmetlerinin sunumunda da rol oynarlar. Bu hizmetlerin etkin bir şekilde sunulması, yerel ekonominin güçlendirilmesi ve vatandaşların yaşam kalitesinin artırılması açısından büyük bir öneme sahiptir.

b. Kültür, Turizm ve Tanıtım Faaliyetleri:

Belediyeler, kültürel mirasın korunması, turistik alanların geliştirilmesi ve turizm potansiyelinin değerlendirilmesi için yatırımlar yapar. Tarihi ve kültürel değerlere sahip bölgelerin restore edilmesi, müzelerin açılması, turistik tesislerin inşası gibi yatırımlar, turizm sektörünün büyümesini destekler ve yerel ekonomiye katkı sağlar. Turizm, birçok kent için önemli bir ekonomik fonksiyon görür. Belediyeler bu alanda tanıtım faaliyetleri yürüterek, turizm endüstrisini desteklerler. Turistik cazibe merkezlerinin tanıtımı, turistlerin bölgeye çekilmesi ve yerel ekonomiye katkı sağlanması için belediyelerin turizm politikaları ve projeleri öne çıkmaktadır. Belediyelerin geleneksel görevlerinden olan, yöreye turist olarak gelebileceklerin ilgisini çekmek, yörenin tanıtımını yapmaktır. Bu hizmetler, bir turizm enformasyon bürosu

kurmaktan, profesyonel anlamda turizm acentaları açmaya kadar çeşitli aşamalarda ele alınabilir (McKerchier ve Ritchie, 1997: 67).

c. Yerel Ticaretin Desteklenmesi:

Belediyeler, yerel ticaretin gelişmesini teşvik etmek için çeşitli önlemler alabilir. Yerel işletmelerin teşvik edilmesi, yerel üretimin desteklenmesi ve yerel ürünlerin tanıtımı gibi adımlar, yerel ekonominin güçlendirilmesine ve yerel halkın refahının artırılmasına katkıda bulunur. Belediyeler, yerel pazarlar, festivaller ve etkinlikler gibi platformlar aracılığıyla yerel üreticilere ve satıcılara destek sağlayabilir. Bu şekilde, yerel ekonomik faaliyetlerin canlanması ve yerel halkın ihtiyaçlarının karşılanması sağlanabilir.

ç. Belediyelerin İstihdam Artırıcı Politikaları:

Kentsel alanlarda, istihdamı arttıracak politikalar çerçevesinde, üretici ekonomik sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağını yetiştirmek için iş gücü eğitimine ağırlık verilmesi gerekmektedir. Günümüzde kente göç sürecinin farklı yönleriyle devam etmesi ve sanayileşmenin göç hızına yetişmede yavaş kalması gibi yapısal sorunlar, işsizliğin öne çıkan nedenlerinden biri olmaya devam etmektedir. Kentlerdeki demografik özelliklerin var olan sorunları gittikçe derinleştirdiği izlenmektedir. Kentleşme süreci, ekonomik gelişme anlamında eğitilmiş beşerî kaynağa ihtiyacı daha da arttırmaktadır. Sektörler arası geçiş de bu konuda nitelikli değişim yaratmamaktadır. Bu nedenle yapılan yatırımların diğer sektörlerle oranla hizmet sektörlerinde daha fazla yeni iş alanı ve istihdama yol açtığı görüldüğünden yatırım konusunda istihdamın lokomotif olan hizmet sektörlerine öncelik verilmelidir (Ay, S., 2012: 334-336). Bu kapsamda Belediyeler gerek yatırımlar konusunda gerekse mesleki eğitim, koordinasyon, destek ve teşviklerle yerel istihdamın artırılması konusunda önemli bir rol oynarlar. İstihdam, yerel ekonominin canlılığını ve toplumun refahını etkileyen temel unsurlardan biridir. Belediyeler, işletmelere ve girişimcilere destek sağlayarak, yeni iş imkanları yaratılmasını teşvik edebilirler. Ayrıca, belediyeler istihdamı arttırmak için eğitim programları düzenleyebilir, iş arayanlara mesleki eğitim imkanları sunabilir ve işletmelere iş gücü kaynakları sağlama konusunda yardımcı olabilirler.

Belediyelerin yatırım ve projeleri, özellikle inşaat ve alt yapı alanında, yerel işletmelerin ve işgücünün istihdamında artışa neden olabilir. Örneğin, yol yapımı, park ve yeşil alan çalışmaları, spor tesisleri, kültürel etkinlikler, temizlik, peyzaj, güvenlik gibi çeşitli hizmet alanlarında yatırımlar yaparlar. Ayrıca, işletmelere ve girişimcilere destek vererek yeni iş alanları oluşturulmasını teşvik ederler. Turistik bölgelerdeki yatırımlar ise turizm

sektöründe iş imkanlarının artmasına katkı sağlar. Bu şekilde, belediyelerin yatırımları yerel ekonomiyi canlandırır ve bölgedeki istihdamı artırır. Belediyelerin yatırımları aynı zamanda yerel hizmet sektörünü destekler.

Bunun yanı sıra, belediyelerin desteklediği kentsel dönüşüm projeleriyle de istihdam artışı sağlanabilir. Kentsel dönüşüm projeleriyle eski ve riskli yapıların yenilenmesi, yeni konutlar inşa edilmesi gibi faaliyetlerde yerel iş gücüne ihtiyaç duyulur. Ancak, belediyelerin yatırımlarının yerel istihdama etkisi, projelerin büyüklüğü, yerel iş gücünün nitelikleri, sektörel dağılım gibi faktörlere bağlı olarak değişebilir. Ayrıca, belediyelerin bütçe durumu ve yatırım politikaları da etkili olabilir.

d. Sürdürülebilir Kalkınmaya Katkı:

Belediyelerin ekonomik etkinlikleri, sadece kısa vadeli ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda uzun vadeli sürdürülebilir kalkınmayı da desteklemelidir. Belediyeler, çevresel açıdan sürdürülebilir uygulamaları teşvik ederek, yeşil enerji projelerini destekleyerek, atık yönetimini iyileştirerek ve çevresel korumayı ön planda tutarak sürdürülebilir bir kalkınmayı sağlayabilirler. Aynı zamanda, belediyeler sosyal kalkınmayı desteklemek için sosyal programlar düzenleyebilir, dezavantajlı gruplara destek sağlayabilir ve toplumsal adaleti teşvik edebilirler.

e. Belediyelerin Yatırım Teşvikleri:

Belediyeler, yerel işletmelerin büyümesi için teşvik politikaları uygulayabilir ve ticari gelişmeleri destekleyebilir. Bu da ekonomik büyüme sağlayabilir. Bu etkilerin ölçümü için, ilgili belediyenin istihdam verileri, vergi gelirleri, turizm hassasiyeti, yol ağı ve ulaşım verileri ile ticari gelişmeler takip edilebilir. Bu kapsamda, belediyelerin yürüttüğü ekonomik projelerin de etkisi ölçülebilir.

Türkiye’de belediyeler, kentin ekonomik gelişimini sağlamak için çeşitli yatırım teşvikleri ve destekler sunmaktadır. Bu teşvikler, yerel ekonomik kalkınmayı desteklemek, istihdamı artırmak, yatırımları çekmek ve yerel işletmelerin rekabet gücünü güçlendirmek amacıyla uygulanmaktadır. Bu kapsamda ayrıca üretime kazandırılmayan yerel sermaye birikimlerinin yerel ekonomiye kazandırılması için alternatif teşvik mekanizmaları devreye alınmalıdır. Belediyelerce belirlenecek imkân ve teşviklerle küçük ve orta ölçekli girişimlerin üretimleri yerelde güçlü olunan alanlara yönlendirilmelidir (Kahraman, 2004, s. 30-40).

Belediyelerin mali yapısı kapsamında merkezden aldıkları ekonomik desteklerin, ihtiyaç ve gereklilik kriteri gözetilerek tahsis edilmesi durumunda, yerel düzeyde yapılacak olan yatırım harcamaları açısından önemli bir

maliyet desteği sağlayabileceği, buna bağlı olarak yerel ekonominin büyüme performansına olumlu katkılar sunabileceği değerlendirilmektedir (Çelik ve Karaçuka, 2018: 7).

Yatırım teşvikleri, yerel işletmelerin büyümesini ve yeni işletmelerin kurulmasını teşvik edebilir. Belediyeler, vergi indirimleri, arazi tahsisleri, altyapı geliştirme projeleri, hızlı ruhsatlandırma süreçleri gibi teşviklerle yatırımcıları çekebilirler. Bu şekilde, yerel ekonomiye yeni kaynaklar sağlanabilir ve bölgenin rekabet gücü artırılabilir.

aa. Vergi İndirimleri ve Muafiyetler: Belediyeler, yerel işletmelerin faaliyetlerini teşvik etmek için vergi indirimleri ve muafiyetleri sağlayabilir. Bu kapsamda, yerel vergilerde indirim, tahsilat kolaylığı, yerel harç ve vergi muafiyetleri gibi teşvikler uygulanabilir. Belediyeler, yerel ekonominin ihtiyaçlarına göre vergi politikalarını belirleyerek yatırımcıları teşvik etmeyi hedefler.

bb. Altyapı ve Arazi Desteđi: Belediyeler, yatırımcıları çekmek için altyapı ve arazi desteği sağlayabilir. Yatırım yapmak isteyen işletmelere uygun fiyatlarla arazi tahsis edebilir veya kiralama seçenekleri sunabilir. Ayrıca, altyapı çalışmalarını hızlandırmak, yol, su, elektrik gibi temel altyapıyı geliştirmek suretiyle yatırım alanlarını cazip hale getirebilirler.

cc. Kira Yardımları: Belediyeler, işletmelere kira yardımları yaparak yerel ekonomiyi canlandırabilir. Özellikle girişimcilere ve küçük ölçekli işletmelere yönelik olarak, işyeri kirasının belirli bir süre boyunca belediye tarafından karşılanması sağlanabilir. Bu şekilde işletmelerin maliyetleri düşer ve yeni işletmelerin açılması teşvik edilir.

çç. Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri: Belediyeler, yatırımcılara yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetleri vererek işletmelerin gelişimine destek olurlar. İş planı hazırlama, pazar araştırması, işletme yönetimi gibi konularda eğitim programları düzenlenebilir.

dd. İş birlikleri ve Ortak Projeler: Belediyeler, yerel işletmelerle iş birliği yaparak ortak projeler geliştirebilir. Özellikle belediyelerin sahip olduğu altyapı, turistik bölgeler, tesisler vb. gibi kaynakları kullanarak işletmelerle ortak yatırımlar gerçekleştirebilirler. Bu tür iş birlikleri hem yerel ekonomiyi güçlendirir hem de belediyelerin hizmet sunumunu çeşitlendirir.

Yerel işletmelerin belediyelerle iş birliği yapmasının avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır:

Avantajları:

i. Desteğe Ulaşım: Belediye ile iş birliği yapan yerel işletmeler, genellikle belediye tarafından sunulan kaynaklardan faydalanabilirler. Bu kaynaklar arasında finansal destek, hibe sağlama, faizsiz kredi verme, eğitim ve danışma hizmetleri gibi hizmetler yer alabilir.

ii. Mali Destek: Yerel işletmeler, belediye ile iş birliği yaparak hükümet fonlarına erişebilirler. Bu fonlar, özellikle girişimciliği teşvik etmek için tasarlanmıştır ve yerel işletmelerin büyümelerine yardımcı olmak için kullanılabilir.

iii. Reklam ve Destek: Belediyeler, yerel işletmelerin reklamını yapmak için çeşitli kaynaklar sunabilirler. Bu kaynaklar arasında yerel haberlerde reklam, şehir web sitelerinde yer verme, sosyal medyada paylaşma, pazarlama etkinliklerinde yer alma gibi imkanlar yer alabilir.

Dezavantajları:

i. Bürokrasi: Yerel işletmeler, belediyelerle iş birliği yaparken çeşitli kısıtlamalarla karşılaşabilirler. Bazı durumlarda, prosedürler ve yönetmelikler yerel işletmelerin inisiyatiflerini kısıtlayabilir.

ii. Bağımlılık: Belediyelerle iş birliği yapan yerel işletmeler, bağımlılık yaratma riski taşırlar. Belediyenin kaynaklarına çok fazla dayanarak, işletmenin kendi kendine finanse etme kabiliyetinde zarar görebilirler.

iii. Yerel Yönetimin Görüşü: Belediyenin görüşü, yerel işletmelerle her zaman aynı doğrultuda ilerleyemez. Yerel işletmelerin, kolaylaştırıcı ve hızlı karar alma becerilerinin aksine, belediyenin bürokratik prosedürlerle çalışması, iş birliği yapmak isteyen işletmelerin hızlı bir şekilde hareket etme kabiliyetlerini sınırlandırabilir.

4. Belediyelerde Hizmet Etkinliği ve Memnuniyet Algısı

Değişen yönetim anlayışına bağlı olarak; ortaya çıkan yeni yerel hizmet eğilimleri belediyelerin sunmakta olduğu hizmetlerin gerek nicelik gerekse nitelik itibariyle çeşitlenip artmasına yol açmıştır. Değişik nedenlerle kentlerdeki nüfusun artması, toplumların ihtiyaç ve taleplerinin yaşanan değişim koşulları nedeniyle yaşanan sosyo ekonomik dönüşüm, kentleşme alanındaki sunulacak hizmetlerde yeni eğilimlerin ve anlayışların doğmasına, siyasi taleplerin piyasa talebine yakınlaşmasına, hizmetlerde kalite anlayışının ve vatandaş memnuniyetinin ön plana çıkmasına zemin oluşturmuştur.

Gelişen bu süreçte belediyelerin ekonomik etkinliği çerçevesindeki ana unsurlar, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesi, hizmetlerin

maliyet-etkin bir şekilde sunulması ve sürdürülebilir finansal yönetim uygulamalarını içermektedir. Hizmetlerden duyulan memnuniyet algısı ise vatandaşların belediyelerden aldıkları hizmetlerle ilgili tatmin olma durumları, memnuniyetleri ve beklentileri şeklinde tanımlanabilir. Belediyeler sundukları hizmetlerin niteliği ve yerel taleplere cevap verebilme düzeyi ile yerel halkın hizmet algısını ve memnuniyetini etkileyebilir. Ayrıca belediyeler yürüttükleri ekonomik etkinliklerle, hizmet sunumunda kullanılan kaynakları artırabilir ve daha kaliteli hizmetlerin sunulmasına olanak sağlayabilir. Örneğin, belediyelerin gelir elde etmek için ticaret faaliyetlerine yatırım yapması, daha fazla kaynak sağlayarak altyapı projeleri, temizlik hizmetleri ve ulaşım gibi hizmetlerin kalitesini artırabilir bu da yerel halkın belediyelerle ilgili algısını olumlu yönde etkileyebilir.

Bu kapsamda yerel yönetimler içerisinde yerel halkın yaşam kalitesini artırma konusunda ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanmasından sorumluluk noktasında en önemli pay belediyelerdedir (Girginer ve Cankuş, 2010: 299). Belediyeler, yer aldıkları bölgelerde yaşayan halkın müşterek ihtiyaçlarını karşılarken ortaya koydukları yatırım ve hizmetlerle vatandaşların yaşam kalitesini ve memnuniyetini artırma hedefini yerine getirmektedirler (Bölükbaşı ve Yıldıztan, 2010: 229). Günümüzde belediyelerin vatandaşlarına yönelik sunmuş olduğu hizmetlerin kalitesinin ölçülmesinde etkinlik ve verimlilik temel unsurlar olarak alınmakla beraber bu konudaki performans göstergelerinden biri olan vatandaş memnuniyeti oldukça önemli hale gelmiştir (Boyne, 2002: 19). Vatandaş memnuniyeti, hizmeti aldıktan sonra o hizmetin vatandaşlarda ortaya çıkarttığı duygu olup, alınmış olan hizmetten ne derece tatmin olup olmadığına ifadesidir (Çiçek ve Doğan, 2009: 203). Bu çerçevede sundukları temel altyapı hizmetleri, yol, su, kanal, temizlik, çevre düzenlemeleri, enerji, konut ve çevre, genel güvenlik, sosyal donatı ihtiyaçları, park, eğlence alanları, kültür-sanat hizmetleri, sosyal yardımlaşma, eğitim destekleri, kent bilincinin gelişmesi gibi hizmetler yerel halkın belediyeye yönelik memnuniyetlerini arttırmaktadır (Bölükbaşı ve Yıldıztan, 2010: 228).

Vatandaşların memnuniyet düzeylerinin nasıl belirlendiği ya da belediyelerin sunmuş olduğu hizmetlerden vatandaşın ne oranda memnun kaldığı sorusunun cevabı, vatandaşın eğitim seviyesi, gelir durumu ve sosyal düzeyi gibi çok sayıda değişkene göre farklılaşsa da genel olarak ihtiyaç, beklenti ve taleplerini ne ölçüde karşılayabildikleri, belediyelerin bunlara uygun nitelikte ve kalitede hizmet üretebilmeleri onların başarılarını belirlemektedir. Ancak başarılı belediye algısının oluşması için vatandaşların memnuniyetinin sağlanması ölçütünün yanı sıra; saydam, hesap verilebilir

ve katılımcı bir yönetimin gerekliliğini de vurgulamak gerekmektedir (Pietrowski and Ryzin, 2007:310).

Belediyeler için, kaliteli hizmet sunmak ve vatandaşları memnun etmek hem kaynakları verimli kullanmak hem de halkın desteğini devam ettirmek açısından önemlidir. Belediyeler elbette piyasa ekonomisinin temel bir unsuru olan kâr amacını gütmeseler de hizmetlerinin niteliğini gözetmek durumundadırlar. Çünkü siyasi süreç içermesi ve oy mekanizmasına dayanması belediyeleri rekabetçi bir ortama taşımaktadır. Hizmetlerinden memnun olmayan seçmen vatandaşların bir sonraki seçimde tercihlerini farklı yönde kullanma ihtimalleri bu konuda onları gereken özeni sağlamaya zorlamaktadır.

Yerel hizmetleri tüketenler burada yaşayan vatandaşlar olduğundan, halkın istediği hizmetlerin ve hizmet kalitesinin gerçekleşebilmesi, aynı zamanda vatandaş memnuniyetini sağlayan unsurlardan biri olan halkın belediye kararlarına katılımının sağlanmasıyla da mümkündür (Peker, 1996:15-23). Yerel katılımın, belediye hizmet kalitesi algısına iki yönden olumlu etki yapması beklenmektedir. İlki, yerel katılımı vatandaşların talep, şikâyet ve önerilerinin alınan kararlarda dikkate alınması halinde, söz konusu kararların vatandaşların belediyeden hizmet ve kalite beklentileriyle uyumu sağlanabilmektedir. Böylece, hizmet kalitesinden memnuniyeti düzeyi, beklentileri aşarak belediye hizmet kalitesi algısını olumlu yansıyabilmektedir. İkincisi ise, vatandaşların yerel kararlara katılımı, belediyenin kaynaklarını daha etkili ve verimli bir şekilde kullanmasına, eksikliklerini görüp, temel ihtiyaçları ve hizmet önceliklerini belirlemesine ve kendisini geliştirmesine imkân verebilmektedir. Bu nedenle, belediye hizmet kalitesini geliştirici bir potansiyele sahip olan yerel katılımın etkin sağlandığı yerlerde, belediye hizmet kalitesinin ve bununla ilgili olumlu algıların da yüksek olması şaşırtıcı değildir. Diğer yandan, belediyelerin ekonomik etkinlikleri bazen hizmet sunumunda öncelikleri değiştirebilir veya dengesizliklere neden olabilir. Örneğin belediyelerin kazanç getirici faaliyetlere ağırlık vermesi olumlu memnuniyet faktörü olabilirken, bu konuda dengenin kaçırılması kamu yararının gözetilmesi gereken temel hizmetlerin ihmal edilmesine veya halkın öncelikli ihtiyaçlarının göz ardı edilmesine neden olabilir. Bu durumda, yerel halkın belediyelerle olan memnuniyeti azalabilir ve hizmet algısı olumsuz etkilenebilir.

5. Sonuç:

Belediyelerin ekonomik etkinlikleri, kentlerin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınması için önemli bir rol oynamaktadır. Belediyeler, yerel ekonomik faaliyetleri destekleyerek, istihdamı artırarak, sürdürülebilir bir kalkınmayı

teşvik ederek ve yatırım çekerek yerel ekonominin büyümesine katkıda bulunurlar. Bu nedenle, belediyelerin ekonomik etkinlikleri ve politikaları, yerel yönetimlerin başarısı ve toplumun refahı açısından destekleyici bir işlev görür. Bu konuda yapılacak stratejik planlamalar, geliştirilecek iş birlikleri ve kaynakların etkin kullanımıyla yerel ekonominin gelişip büyümesine katkı sağlanmış olacaktır.

Belediyelerin her geçen gün artan toplumsal talep ve ihtiyaçlar karşısında, bunlara cevap verebilecek hizmetler açısından kaynakları oldukça sınırlıdır ve var olan kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmaları önemlidir. Bu konuda yeni kaynakların temin edilmesinden ve mevcutların artırılmasından çok daha önemlisi eldekilerin kullanımı sırasındaki etkinliğin gözetilmesidir. Bu sayede gereksiz kayıpların önlenmesiyle elde edilecek kazançlar sunulacak hizmetlerde etkinliğe ve memnuniyete ulaşmada ciddi katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla belediyelerin ekonomik etkinlikleri, belediyelerin kaynaklarını optimum şekilde kullanmalarını ve hizmetleri verimli bir şekilde sunmalarını sağlar. Bu etkinlik, belediyelerin maliyetleri kontrol altında tutmalarını, gelirlerini arttırmalarını ve sürdürülebilir bir finansal yapı oluşturmalarını içerir.

Belediyelerin ekonomik etkinlikleri, vatandaşlar nezdinde hizmet algısını etkileyen önemli bir faktördür. Belediyelerin ekonomik faaliyetleri, kaynakların artırılmasını, alternatif gelir kaynakları sağlayarak hizmetlerin kalitesini iyileştirebilir ve yerel halkın belediyelerle olan ilişkisini olumlu yönde etkileyebilir. Ancak, ekonomik etkinliklerin hizmet sunumunda dengesizliklere veya öncelik değişikliklerine neden olması, hizmet algısını olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, belediyelerin ekonomik etkinliklerinin hizmet sunumuna denge ve uyum sağlayacak şekilde yönetilmesi önemlidir. Kaynakların etkin bir şekilde kullanılmaması, maliyetlerin kontrolsüz bir şekilde artması ve hizmetlerin yetersiz sunulması gibi durumlar, vatandaşların hizmetlerden memnuniyetsizlik yaşamasına ve hizmet algısının olumsuz etkilenmesine neden olabilir.

Belediyeler, kentlerdeki tüm paydaşları müşterek kentli sorumluluğu kapsamında yerel ekonomik gelişmeler konusunda bir araya toplayacak güçteki kurumlar olarak hizmet yürütmektedir. Kente gelen veya gelecek olan yatırımcılara fiziksel üretim şartlarını sunan belediyeler hem yatırımcıyı kente çeken hem de istihdama katkı sağlayarak sosyal sermayeyi güçlendiren kurumlar olarak misyon görmektedirler. Yaptıkları çalışmalarla kendileriyle ekonomik rekabette yer alan diğer belediyelerle aralarındaki farkı ortaya koymakta, kentin ekonomik algısını ön plana çıkaracak proje ve çalışmalar üreterek daha kaliteli hizmet verme yarışına girmektedirler.

Yerel ekonominin arzu edilen refah seviyesinde gelişimi çok yönlü ve uzun vadeli bir süreç olduğu göz önünde tutulduğunda yerel kalkınma plan ve stratejilerinin sürdürülebilir nitelikte olması, yönetim kademelerindeki siyasal değişimler sonucunda keyfi uygulamalarla sürecin boşa çıkarılmaması önem taşımaktadır. Sürdürülebilir gelişme hedefi kapsamında belediyelerin kentlerde girişimciliği teşvik etmek ve yatırım için cazibe oluşturmak gibi işlevlerinin yanı sıra, düzensiz kentleşmenin görüldüğü, fiziki gelişimi geri kalmış alanlarda ekonomik dinamizmi harekete geçirecek bir kentsel dönüşüm sürecinin doğru yönetilmesi gerekmektedir. Yeni kentsel alanların imara açılması ve düzensiz ve bozuk kentsel yapının ıslahında çevresel faktörlerin göz önünde tutulması kentsel ekonomik düzenin başarıyla sürdürülebilmesi için önemlidir.

Belediyelerin, yerel hizmetlerin etkinlikle yürütülmesi ve kentin güçlendirilmesi için yerel kalkınma stratejilerinin sadece ekonomi odaklı değil, aynı zamanda beşerî sermaye ve çevre temelinde yönetilmesiyle etkinlikleri daha sürdürülebilir ve verimli hale getirecektir. İnsan odaklı yerel ekonomik gelişmenin unsurları, istihdam, refah, yeni yatırımlar ve iş alanları oluşturma, girişimciliği teşvik etme ve yerel ekonomiye dinamizm kazandırma temelleri üzerinden kurulmalıdır. Belediyelerin yerel ekonomik etkinlikleri sayesinde bölgelerinin gelişimi ve halkın refahı için kamu özel sektör ayırımı yapmaksızın tüm paydaşlarıyla bu hedef doğrultusunda kent ekonomisine katkısını sağlamasını ve yatırımcıları kentin ihtiyaç duyacağı veya kentin güçlü olduğu ve uzmanlaştığı alanlara yönlendirerek sosyo ekonomik bütünlüğü oluşturması gerekmektedir. Belediyelerin hangi ekonomik temelden gelişimini sürdüreceğini, ekonomik anlamda kimliğini, yerel hizmet düzeyini ve sosyal yapıyı doğru tanımlayarak yerel kalkınma stratejisini katılımcı bir anlayışla oluşturması beklenmektedir.

Belediyeler, mevcut yerel kaynakları etkin kullanarak ve potansiyel fırsatları doğru değerlendirerek ekonomik yapıyı dönüştürmek için toplumu güçlendirme aracı işlevi görebilir. Sosyo ekonomik koşulların iyileştirilmesi yönünde, kentin mekânsal analizlerinin yapılması ve kente ekonomik dinamizm kazandırmak için proje ve tasarımlar geliştirilmesi, önem taşımaktadır. Çünkü değişimin hızlı yaşandığı kentlerde, kentin olumlu algısını ve cazibesini arttırmanın sadece temel belediye hizmetlerinin sunulması ile mümkün olmadığı bir gerçektir. Bu bağlamda nüfusu fazla ve ekonomik hareketliliği yoğun kentlerde, belediyelerin sürdürülebilir gelişmeyi sağlamada ve kentin yaşam seviyesinin iyileştirilmesinde, kentin marka değer kazanması amacıyla, ekonomik etkinliği sağlayıcı çabalarını yoğunlaştırması ve bu kapsamda yeni toplumsal projeler geliştirmesi gerekmektedir. Ekonomik etkinlikleri güçlü olan kentlerin belediye yönetimlerinden toplumsal refaha sunmuş olduğu olumlu katkısı dolayısıyla halkın memnuniyet düzeyinin yüksek olacağı unutulmamalıdır.

Kaynakça

- Akai, N., & Sakata, M. (2002). Fical Decentralization Contributes to Economic Growth: Evidence from State-Level Cross-Section Data for the United States. *Journal of Urban Economics*, (52), pp.93-108..
- Ay, S., “Türkiye’de İşsizliğin Nedenleri: İstihdam Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Yönetim ve Ekonomi*, Yıl:2012 Cilt:19, Sayı: 2, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F, Manisa, ss.321-341.
- Blakely, E. , Leigh, N., (2017). *Planning Local Economic Development Theory and Practice*, Kaliforniya.
- Boyne, G. A. (2002). “Theme: LocalGovernment: ConceptsandIndicators of LocalAuthorityPerformance: An Evaluation of theStatutoryFrameworks in EnglandandWales”, *Public Money and Management*, 22(2), pp. 17-24.
- Bölükbaşı, A. G. ve Yıldıztan D. Ç. (2010). “Yerel Yönetimlerde Belediyenin Başarısını ve Yaşam Memnuniyetini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Alan Araştırması”, *Öneri Dergisi*, 9 (33): ss.227-235.
- Çarkçı, A. (2008). *Ulusal Kalkınma için Yerel Teklifler: Ulusal Kalkınma için Yerel Uygulama Modelleri*, Şehir Yayınları, İstanbul.
- Çelik, H. M., (2009). *Sürdürülebilir Ulaşım ve Türkiye Kentleri Ulaştırma Sorunları*, TMMOB İzmir Kent Sempozyumu, İzmir, 8-10 Ocak, ss 703-710
- Çelik, N., ve Karaçuka, M. (2018). Bölgesel kalkınmanın iktisadi politiği: yerel dinamikler ve iktisadi büyüme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 73(1),ss. 1-18.
- Çetin, F. G. (2012). “Türkiye’de Çevre Politikalarının Yerel Yönetimler Üzerindeki Etkisi: Çankaya Belediyesi Örneği”, *Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, ss 13-68.
- Çiçek, R., ve Doğan, İ. C. (2009). Müşteri Memnuniyetinin Artırılmasında Hizmet Kalitesinin Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma: Niğde İli Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), ss.199-217.
- Duman, T. ve Yüksel, F. (2008). “Belediyelerde Vatandaş Memnuniyetinin Ölçümü: Mersin Büyükşehir Belediyesi Örneği”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 17 (1): ss.43-57.
- Eceral-Özelçi, T., Özmen-Altınkaya C. (2009). *Beyazırın’nda Turizm Gelişimi ve Yerel Ekonomik Kalkınma*. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Güz, Cilt 5, Sayı 2, ss. 46-74
- Efşan, N. Ç., ve Yılmaz, V. (2021). *Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediyelerin Kentlerin Yerel Kalkınmasındaki Etkilerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir İnceleme*. *Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, 6(1), ss.96-113.

- Girginer, N. ve Cankuş, B. (2010). “Eskişehir’de Belediye Hizmetlerine İlişkin Algı ve Memnuniyetin İkili Lojistik Regresyon Analizi İle Ölçümü”, *Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1): ss.294-322.
- Göymen, K. (2004). *Yerel Kalkınma Önderi ve Paydaşı Olarak Belediyeler. içinde Yerel Kalkınmada Belediyelerin Rolü, Uluslararası Sempozyum Kitabı, 2004, Pendik Belediyesi Kültür Yayınları, No: 21.*
- Gül, H. (2004). *Ekonomik Kalkınmada Yerel Alternatifler. Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, Ankara, Cilt 1, DPT Yayını.*
- Gürler H. G. (2011). *Türkiye’de Belediyeler ve Yerel Ekonomik Kalkınmaya Katkıları, (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.*
- Kahraman, T. (2004). *Türkiye İçin Alternatif Bir Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Yaklaşımı, içinde Türkiye İçin Sürdürülebilir Kalkınma Stratejileri, İstanbul, ss. 30-40.*
- Kavruk, Hikmet, 2002, *Anakente Bakış: Türkiye’de Anakent Belediyeciliği ve Kent Hizmetlerinin Yönetimi, Hizmet-İş Sendikası Yayını, Ankara.*
- McKerchier, B. ve Ritchie, M. (1997). *The third tier of public sector tourism: A profile of local government tourism officers in Australia, Journal of Travel Research, Summer, pp.66-72.*
- Özalp, M., Öcalır, E. V., 2008. *Türkiye’deki Kentiçi Ulaşım Planlaması Çalışmalarının Değerlendirilmesi, http://jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/2008/cilt25/sayi_2/7197.pdf [29/04/2012]*
- Öztürk, Hasret.,& Gül, Hüseyin. (2012). *Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete ve Sosyal Haklara Bir Alternatif mi? IV. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, ss. 377-392.*
- Peker, Ö. (1996). “Belediye Yönetimlerinde Kalite Üretimi”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5(2) ,ss. 15-23.
- Piotrowski, S. J.,& Van Ryzin, G. G. (2007). “CitizenAttitudesTowardTransparency in localGovernment”, *TheAmericanReview of Public Administration*, 37(3), pp. 306-323.
- Keleş, R. (2008) *Kentleşme Politikası, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 10. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi.*
- Ulusoy, A. & Akdemir, T. (2009). *Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik: Türkiye ve OECD Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. Balıkesir University Journal of Social Sciences Institute, 12(21), ss. 259-287.*
- Yaşamış, Firuz D. (1996). *Belediye Yönetimi. Ankara: Zirve Ofset.*
- Yenigül, S. B. (2016). *Büyükşehirlerde tarımsal alanların korunmasında kentsel tarım ve yerel yönetimlerin rolü. Megaron, 11(2), ss.291-299.*
- Yılmaz, O. (2019). *Türkiye’de kentsel dönüşümün uygulayıcı aktörleri ve yaptıkları çalışmaların sayısal verileri. Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 6(2), ss. 300-316.*